Чурапчыга күн тахсар !

САҢА ОЛОХ

Чурапчы улууһун хаһыата

12+

2016 сыл Ыам ыйын 14 күнэ субуота № 49 (11216)

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ЫАМ ЫЙЫН 15 КҮНЭ --ААН ДОЙДУТААҔЫ ДЬИЭ КЭРГЭН КҮНЭ

Күндү бииргэ дойдулаахтарбыт!

Бука барыгыттын аан дойду үрдүнэн баһаатэнэр Дьиэ кэргэн күнүгэн истиҥник эҕэрдэлиибит! Киһиэхэ күндүттэн күндүтэ – дьиэ кэргэн, чугас дьоно. Сахаҕа „Ойууурдаах куобах охтубат; дьоннооҕ киһи тутайбат“ диэн ос хоһоона баар. Саха дьоно алаастарыттан быганан олоруохтуттуттан күн бүччаҕа диэри аймаҕынан, хаанынан тутуһан сылдьыбыт. Хайа да саха үөрүүтүгэр да, хомолтотугар да дьиэ кэргэнэ кэмэ, тирэх буолар. Ийэ, аҕа, эбээ, эһээ, эдьиий, убай, кэргэн, оҕо таптала, сыһыана тустаах да тэҥнэммэт күндү. Үлэ, үөрэх кэнэ дьиҥэр кэллэххинэ, сүрэхтээр чугас дьонун үөрэ көрсөллөрө, киниэхэ кыһта алтыһарыҥ саҕа дьол орто дойдуга суох.

Биһиги улууспутугар тарбахха баттанар, холобур буолар дьиэ кэргэн элбэҕэ үөрдэр. Ыал ахсаана күн бэтэ элбии турара хайҕаллаах. Ааспыт сылга Чурапчы улууһугар 7331 ыал баара суруккаҕа киирбитэ. Онтон 855-тэ – эдэр ыаллар. 18 саһыыгар диэри сааствах оҕолоох ыал ахсаана 1075. Үстэн элбэх оҕолоох 685, түөрэн элбэх 253, биэстэн 136, алтаттан элбэх оҕолоох 15 ыал баар. Ыал дьоло – оҕото. Сахаҕа оруу биһирэнэр элбэх оҕолонууну өрө тутар ыал күнэтэ элбии турар. Анал программаттан тыа хаһаайыстыбатыттан дьарыктарар эдэр ыаллар баалара обугэ саҕаттан тутуллан кэлбит дьарыктыт салҕаҕарыгар, сайдарыгар эрэлгэ иҥэрэр. Дьиэ кэргэниҥэн бииргэ дьыалаҥа, бизнеһи тутуу улууска эмиэ тэнийдэ. Маннык тутуһан сылдьыбыт дьиэ кэргэн туругун, сыһыаныын бөҕөргөтөрө саарбаҕа суох.

Барыгыттыгар кыһалҕах доруобуйаҥа, үтүө үөрүүлээх күннэрэ, элбэх ситиһиилээх кэмнэрэ, үлэҕэ, үөрэхкэ ыһыллыыны-хотуунну, дьиэ кэргэниттигэр туруктаах олоҕу баҕарабыт.

Андрей Тимофеевич НОГОВИЦЫН,
„Чурапчы улууһа (оройуона)“ МТ баһылыгэ,
Яков Павлович ОКОНЕШНИКОВ, улуус Мунньаҕын председателэ.

Улууска – бу күнэргэ

ҮЛЭ ТҮМҮКТЭРИ БИЭРЭР

Үлэни-хамнаһы мөҥөтүгэр тиийэн билиэн, дьонтоо-сэргэҕэ болҕомтолоох сыһыаныынан үлэтэһиини ордук комолоох, кодьүүстээх буолара үтүө командировкалар түмүктэриттэн көстөр. Маннык үлэ-хамнас чэрчитинэн, улуус дьаһалтатын аппаратыгар соторуталаҕыта Сылаан, Хатылы нэһилиэктэригэр сырытта.

Улуус баһылыга, солбуйааччылара, тустаах тэриллэ салайааччылара Сылаан нэһилиэгэр үһүйаанна, оскуолаҕа сылдьан коллектиары кытта корүстүлэр. Хас көрсүһүүлэр ахсын баһылык А.Т. Ноговицын улууска билигин ыытыллар турар уопсай үлэни-хамнаһы билиһиннэрдэ. Үһүйаан сэбиэдиссэйэ Е.П. Сивцева этэринэн, барыта 80 оҕону хабан, 4 болеххэ сырытыннараллар. Үһүйаан 1977 сылтаахха тутуллубут икки мас дьиэҕэ үлэлии олорор. Онон күн бүтүн дьиэ олус эргэрэн, акылаата түһэн үлэлиирэ усулуобуйа малтөҕүн бииргэ сүрүн кыһалҕа быһыытынан эттэ. Салгыы үлэһиттэр үлэҕэ-хамнаска, бэйэтэригэр да сыһыаныахтаах үтүө боппуруостары биэрэн санааларын үллэһиннилэр.

Салгыы 40-тан тахса киһилээх орто оскуола коллективын кытта аһаҕас көпсэтии ыытыллыбыта. Бу көрсүһүүгэ нэһилиэк баһылыга Е.А. Сивцев, оскуола дириэктэрэ А.М. Максимов кытыннылар. Манна чуолаан бииргэ кэлим экээмэн, физкультуура учууталлара, спортивнай инструктордар үлэлэрин кодьүүстээктик аттарыы уонна оскуола нэһилиэк общественнай олоҕор кыттыытын үрдэтии боппуруостарын тула аһаҕас көпсэтии буолла.

Көпсэтиигэ сүрүннээн, оскуола дириэктэрэ, физкультуура учууталэ, социальнай педагогтар кытыннылар. Тыл дьыалаҕын дакаастанар буоллаҕына, бүгүннүү көпсэтии кэнниттэн, икки сыл устата улууска ыытыллыбыт көрүү конкурстарга, араас таһымнаах дьаһалларга оскуола, үһүйаан коллективтара көхтөөхтүк кыттыылара уонна сана таас оскуолаларыгар экспонаттары сатабыллы оҥорүтэн, музей үлэлээн эрэллэрэ биһирэнии.

Оттон Хатылы нэһилиэгэр сырыы чопчу актыыбы кытта көрсүһүү, *көһөрүллүү музейын үлэтин боппуруоһа буолла. Нэһилиэк баһылыга У.Н. Аласова* этэринэн, нэһилиэк дьоно-сэргэтэ сайдыы сана таһымыгар тахсыбыт. Ол эбэтэр, сана таас үһүйаан олоххо киирииттэ, агроластер бырайыактыанан эдэрдэр дьиэ тутан олохсуйуулара нэһилиэк көпириигэр, сайдарыгар тирэх буолбут. Хатылыга сыл иһигэр 60-ча киһи эбиллибит; быйыл 1-кы кыбааска 21 оҕо үөрэҕэ киирбит. Ити барыта улуус уонна нэһилиэк дьаһалталара ыкса ситимнээн туран үлэлээбиттэрин түмүгэр ситиһиллибэтэ. Маны тэҥэ общественнай хамсаһыыннар үлэлэрэ-хамнастара биллэ тупсубута, бары ыытыллар дьаһалларга дьон-сэргэ кохтоох кыттыыта туоһуллуур. Нэһилиэк актыыбын бэрэстэбиитэлэрэ үтүө ыйытыыны биэрдиттэр, спортивнай саала тутуллуутун туруорустулар. Этэргэ дьолу, бу улахан нэһилиэк спортивнай салата суох олороро биир улахан кыһалҕалаах боппуруос буоллаҕа. Маныаха, улуус баһылыга билигин араас хайысхалаах программалар, гранннар үлэлиитэрин, онно бэйэлэрин орголорутар ити үлэни-хамнаһы ырытыналларыгар, *үлэһиттэригэр субэлээтэ.*

Көрсүһүү кэнниттэн улуус дьаһалтатыгар оскуолаҕа, музейга сылдьан үлэһиттэр санаалларын иһиттэ, интэриэһинэй быһаарыылары торумнаатылар. Көһөрүллүү музейа үлэҕэ-хамнаһа дьоҥтоо-сэргэҕэ биллэн, музей матырыйаал да, миэбэл да өттүнэн санарҕыллыыбыта харахха быраҕыллар. Ол курдук, музей салайааччыта М.В. Чичигинарова көһөрүллүү музейын виртуальнай музей быһыытынан биир бастакынан оторон, көрөөччүлэрин, сэргээччилэрин үкээтэр. Онон улууспут умнуллубат биир ыар историятын кэпсиир музей күн бүтүн сана таһымна тахсан, улуустааҕы көһөрүллүү музейын аатын сүкээ.

Н. БОРИСОВА.

Уөрэх-иитии

КИЭҤ СИРИНЭН ТЭЛЭҺИЙЭН...

С.К.Макаров аатынан Чурапчыттаабы гимназия үөрэнээччилэрэ бу саас кулун тутар, муус устар ыйдарга киэҥ сиргэриниэн сылдьыбыт ситиһиилэрин үөрүүбүтүн үллэстэн сэһэргэтибитин көҥүллээн.

Кулун тутар 21-25 күннэригэр дойдубут тэбэр сүрэҕэр Москва куоракка чинчийэр үлэнэн дьарыктаныы оҕолорбут – 11-с «б» кылаас үөрэнээччитэ Айта Павлова, 10 «в» кылаас үөрэнээччитэ Настя Михайлова (салайааччы физика учууталэ М.И.Хоютанова) Саха сирин сүүмэрдэммит хамаандатыгар киирэн Бүтүн Россиятаабы «Инникигэ хардыы» конференциятыгар Айта 1-кы степеннээх дипломанта, Настя 3-с степеннээх дипломанта буолары ситистилэр. Саха Сирэ улахан научнай кубогы аан бастакынан ыларыгар кылаатгарын киллэрдилэр. Гимназия 9-с кылаабын үөрэнээччитэ Коля Мишкин саха өрөспүүбүлүкэтин хамаандатыгар киирэн, Тверь куоракка ыытыллыбыт Бүтүн Россиятаабы география олимпиадатыгар кыттан кэлэ. Муус устар 15-23 күннэригэр Санкт-Петербург куоракка буолбут «Открой в себе ученого!» научнай-инновационнай конференциятыгар 7-с кылаас үөрэнээччитэ Даган Заболоцкай (салайааччы тэрилтэт Д.М.Заболоцкай), 9-с «а» кылаас үөрэнээччитэ Нарыйа Макарова (салайааччы английскай тылынан учууталэ Н.А.Белолюбская), 11-с «б» кылаас үөрэнээччитэ Сардаана Филиппова (салайааччы физика учууталэ М.И.Хоютанова) кыттан, Сардаана бинэрэбил биризмийэнэн наҕараадаланан үөрэн-көтөн кэллилэр. Бу күннэргэ тэбис-тэҥнэ Москваҕа Бүтүн Россиятаабы 8-с төгүлүн ыытыллар «Робофест – 2016» күрэхэҕэ 9 гимназист: Федя Барашков, Вова Аржаков, Леня Платонов, Рома Саргылаев (бары 6-с кылаастар), Вася Ильин, Юра Фомин, Максим Артемьев, Коля Лоскин (10-с «в» кылаастар) уонна 9-с кылаас үөрэнээччитэ Никита Григорьев (салайааччы информатика учууталэ И.В.Сивцев) кыттыннылар. Салгыы Игорь Васильевич салайааччылаах 9-с «а» кылаас үөрэнээччитэ Никита Григорьев, 10-с «в» кылаас үөрэнээччитэ Коля Лоскин Россия чиэһин көмүскүү, муус устар 20-23 күннэригэр АХШ Кентукки штатыгар Луисвилл куоракка ыытыллыбыт «Vex worlds 2016» аан дойдутаабы робототехника күрэҕэр кыттыыны ылыллар. Бу күрэхтэһиигэ 34 государстволтан 800-тэн тахса хамаанда кыттан, робототехникаҕа саамай улахан күрэх буолла итиэннэ Гиннес рекордугар киирдэ. Оҕолорбут киэҥ сиргэнэн тэлэһийэн, харахтара аһыллан, ыырдара кэҥээн, үгүллэригэр-сайдалларыгар маанык куонкурустар көмө, тирэх буолаллар диэн сахалыы сэмэйдик үөрэбит, алҕыыбыт.

Айан-сырыы ситиһиилээх буоларыгар күүс-көмө буолбут оҕолорбут төрөппүттэригэр, гимназия салалтатыгар, учууталларыгар, Чурапчы улууһун үөрэҕин салалтатыгар, Чурапчы нэһилиэгин баһылыгар С.А.Саргылаевка барҕа махталбытын тиэрдэбит.

С.К.Макаров аатынан Чурапчыттаабы гимназия пресс-киинэ.

Здоровый образ жизни

ЧЕТЫРЕ НАСЛЕГА ЯКУТИИ ПОЛУЧИЛИ СТАТУС ОПОРНЫХ ЦЕНТРОВ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ

Председатель Правительства Якутии, участник предварительного голосования «Единой России» Галина Данчикова подписала распоряжение о присвоении статуса опорного центра здорового образа жизни в 2016 году Уракалахскому наслегу Абыйского улуса, Намскому наслегу Верхневилюйского улуса, Харанскому наслегу Мегино-Кангаласского улуса и Никольскому наслегу Намского улуса.

Напомним, что на территории Якутии статус опорного центра здорового образа жизни присваивается населенным пунктам, в которых ведется активная работа по борьбе с алкоголизмом и курением, по организации досуга жителей, улучшению демографии и по занятости работоспособного населения. Статус опорного центра ЗОЖ присваивается населенному пункту по конкурсу. Победители получают гранты из республиканского бюджета.

Всего по республике действует 62 опорных центров здорового образа жизни. Основные показатели здоровья населения в улусах, где расположены эти наслеги и в самих наслегах лучше, чем в целом в республике. Во всех опорных центрах ЗОЖ применяется ограничение реализации винно-водочных изделий.

Тыа хаһаайыстыбата

СОҔУРУУТТАН СҮӨҺҮЛЭР КЭЛЛИЛЭР

Ыам ыйын 12 күнүгэр Одьулуун Төнүргэстээҕэр соҕуруруттан сүөһүлэр кэлиилэр. Красноярскайтан, Иркутскайтан 4 КамАЗ массыынаҕа барыта 90 ынах сүөһүнү аҕаллылар. Саастара тус-туһунан.

Манна Афанасий Степанович Баранов гран ыган кэлэр сүөһүлэри көрүүгэ хальтаалыннай өрөмүөн ыытыллыта. Сүөһү үлэһиттэрэ олорор дьиэлэрин, хойбит сүөһүлэри туруорар хотону, подсобнай тутуулары, гаражы тыҥ-таҥ курдук оноруллубут. Гараас, олорор дьиэ саҥаттан тутуллубут, хотон муостата, үрдэ саналыы оноһуллубут. Күрүө-хаһаа өрөмүөннэммит. Ноһуому көрдүүр устун ыгонастаһан таһааралларбыт. Сүөһү көрүүлүүр карантин комиссар улуус ноһиилэкэриттэн кэлэн хомолоһуохтэхтэр. Барыта 8 ноһиилэк үлэлэстибэх. Биллэтин Августина Егоровна Петровальын кэпсээннэр.

Бэйиэтэ дойдубутугар саҥа үктэммит сүөһүлэри алтыһыллыт И.И. Попов кэс тыл этэн, аал уотун аһаппан көрүстэ. Быныргы сиэри туруһан, сүөһү тэрээ буоллуннар диэн олохтоох ньырэйдэр уонна кэлии сүөһүлэр кутуруктарыттан кырыйан ыган, холбуу баайдьылар. Мустубут дьоҥу арыллаах алаадьынан, кыһыннаҕы кымыһынан айах тутуулар.

Тыа хаһаайыстыбатын сайыннарыыга туһуламмыт уерүүтээх дьаһалга улууһ баһылыга А.Т. Ноговицын, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига А.П. Захарова, нэһилиэк баһылыга Л.В. Ефремова, ветеринарнай управление начальнига В.И. Еремеев, тыа хаһаайыстыбатын управлениетын, олохтоох дьаһалтатын үлэһиттэрэ кыттыныылар. Андрей Тимофеевич: „Бу борууска сүөһүлэр кэлиилэрэ улууспутугар сүөһүнү эҕэрдэлиигэ бочнумнаах хардыынан буолуоҕа. Эрдэ кэлбит сүөһүлэри Мындаҕайыгга, оттон бүтүн кэлбит сүөһүлэри маннаа аҕаллыбыт. Карантин комиссиятэн олохтоох миэстэлэриэн булуохтара. КамАЗ суоппардарыгар, арыллыбан аҕаллыыга кыһаллыбыт В.И. Борисовка, Д.А. Кириллинэ, Н.Н. Мочкинга махтабытын биллэрбит. Бу сүөһүлэри харыстаан, биири да энчирэппэккэ иитиҥ – ыпык иэстиэ буолар", – диэтэ.

Сүөһүлэр туруктара үчүгэй. Өр кэмнээ айаннаабыттар диэтэххэ, сылбырҕаллара, эрчиммэрэ сүрдээх. Этэннэ тураллара, көскүлээх буоллаларыгар бэлэрэҕиҥ.

Алексей СЛЕПЦОВ.

АҺЫҤАНЫ, КУРААНЫ УТАРЫ ОХСУҺУУ СУДУРГУ ҺЬЫМАЛАРА

Бьйыл сахс биһиги диэкки хаартан, этэрэ дьиҥ, ньуоска уу кэлбэтэ. Курааннаһар, аһына турар чинчилэнэ. Онон, урукку сүрүйууларбар олоҕуран, тимир тиистэх аһыҥаны уонна курааны утары охсуһуу сорох судургу ньымаларын туһунан саҥаларбын хайдаан тиэрдиим. Баҕар, кимэ эмэ туһаныахтаах диэн баҕайтабын.

Кураан туһунан

Мин курааҥ туһунан өйдөбүлүм – тэтэрү. Курааннаҕа, сүт дьиэлэҕэ от аһарга үүтэр эбит диэн өйдөбүлгэ кэллим. От ыаныгэр бинэр сүөлүү быһаарыыбын. Ханнык даҕаны үүнээйи өлгөмнүк үүнэригэр аһыллыһан тайыһан 4 сүрүн усулуобуйа наада: 1. Салгын. 2. Сылаас. 3. Сырдык. 4. Сиик (уу). Ити 4 "С"-таҥ биирдэ эмэ суох буоллаҕына, туох да үүммэт: Онно мөкүөр суох. Оттон курааҥ дьиэлэ сылаһа, сырдыга диэтэй. Арай, сиигэ (ууга) тиийбэт. Ону хаанчый даҕаны сатамматтах оттом от үүнэрин туһунан урукку холобурдары саҥалыым.

2012 сылтаахха Ытык Эҕэрдэгэ улаханнык курааҥ, сүт буолбутун барыы өйдүүбүт. От сайын Аммаа улууһун ыһыахыттар Мэҥэри үрэҕэр үйбэр морболох хойуу от үүммүт этэ. Хайахсыттар от бөҕөнү баспыттара. Биир күрүөҕэ 40(!) оту кобистыттэр этэ. Бириҥиннэтэ ньиэк от иннинээҕи сайын үрэх куула, халлыйа систэрин уот сиэн буолуус уута үрэҕи тиэрэри ыһбыт. Ону таһынан курааҥ буолан, сылаһа, сырдыга элбэҕэ збистэҕэ.

Маны таһынан Чакыр сылгыһыта Афанасий Филиппов холуһатыгар носуоһунан ууну халытан конвеиру дьыл 6-7 оту ыпар сиритэн 2012 с. суоха 8(!) оту ыһбыта. Киниэни үтүктэн ыала киһи Н.Н. Кириллин 2011 сыл курааҥна аһыныгтан быһыйбан алаһыыттан биир бырыһыан оту ыһбыт. Нөҥүө сылыгар (2012) өссө улаҕан курааҥна уу ыстаан 4(?) улаҕан чэгэй куох оту кобистыттын, Сылаҥна Афанасий Говоров үрэх тэбэнүгэр туора тиэтэрэн состороон уунну халытан 8 оту ыһбытын тустарынан уруг сүрүйан турабын. Хоппоҥоор бинэр киһи үрүйэ тобөгүн быһыттаан уу халытан оҕустарыгар Кытай тырахтарга көстүбэт хойуу, үрдүк от үммүтүн көпсөбитэ. Итиниик холобурдара өссө даҕаны аҕала турустаа сөп. Ол иһин этэбин. Курааҥ, сүт сайын уунну халытахха, ыстарыахха, аһара хойуу, өлгөм от үүнэр эбит диэн.

Тарапъыы (целевание)

Ити сүрүйбут үүнээйи өлгөмнүк үүнэригэр 4 усулуобуйаһыттан (салгыҥ, сылаас, сырдык, сиик) салгын курдук бэр дии саныырбыт уларан сыһыаннах эбит. Орduк аланстар кытыы оттуттар, хорҕойбой сирдэр уонунан сылларга от оҥоор, мунньар, көбиттэр, аны да тиэхиникэ араас ыйыы өтүүктэрэ, ыһах, сылгыт туйаҕынан тэпсэн, чиҥэтэн уунну, салгыны сиигэ киллэрбэт буолан хаалаллара – кырдьыктаах сүөл. Оҥу тимир тарбаҕынан тарыттахха, эбэтэр диискэтээххэ холуһа үүнүүтэ биллэр тупсара, элбиирэ чахчы. Маныыстарапъыы (целевание) 6 үчүгэйдэрэ: 1. Холуһа арҕах уутун инэриитэ элбиир, 2. Көмөйөн үүнээйи тардыгар салгын кииринэ күүһүрэр, 3. Үүнээйи силиһэ быстабакка от үүнүүтэ хойор, 4. Сири харааран почвабаа иэнэ кииринэ элбэтэр, 5. Холуһаҕа ыһах, сылгы саахтарын быгарыгар, ыһан уоҕурдар, 6. Курааҥ дьиэлэ таарыччы аһына сымыыттын сиргэйэн аҕыйаһар. Онно иккэ холобуру аҕыллыым.

Аҕыйах сылларбыта, Кытаанахха А. Пономарев диэн баһылыай "Үчүгэй" диэн алааһын күһүн диискэтэппит. Эһиилигэр уруг ең дьыл 15 оту ыпар сиритэн, 23(!) оту көбистит. Киһи итэҕэйиэ суоҕун курдук! Бэйэтэ даҕаны сөҕөр., В. Коркин диэн пенсионер 5 тимир тарбаҕы буолан болтараһаннан тиистэрин иннэ курдук үтүктаан баран, кыра кытай тырахтарынан состороон холуһатын тарытан үүнүүтэ 1,5 төгүл үрдэтэбитин кэпсиир. Оттуе хайҕыыр.

Бинэр тылынан, холуһаны тарапъыы (көпсөтүү) 6 суолунан от үүнүүтүн үрдэтэр сааһай судургу, кыра ороскуоттаах, аһара улахан кадыҥҥэтэх ньыма буолара мөкүөр суох. Суоттуоҕуҥ. Бинэр кыра кытай тырахтарынан күнэ 10 гектар холуһаны таах тарпыахха сөп. Онно 10 л (500 солк.) сэлэрэни ороскуоттаа. Үчүгэйдик тарааһахханна, гаапыттан 0,5 т ордук оту ыларын чуолкай. Оччотугар, оҥ сиргэн 5 тонналаах, эбэтэр 30 тыһ. солк. оту эбии хомуйуон. Бинэр күнэскэ үлэни барыһа – 29 тыһ. солк. Ити 5 тонна ордук оҥор кыралыын 3-4 сүөһүнү эбии иитиэххэ сөп. Оттон ити тарпыыт холуһаҕар 2-3 күн үлэтэҕэ носуоһунан уу ыстарыахтыына, этэрэ дьиэ, хотуур хоппот оту баһарыт чуолкай. Тоҕо диэтэххэ тарпаппын кэпсээбэҕун, салгын элбэх киирэр, уу дириҥник иитэр уонна курааҥна (сукка) сылаһа, сырдыга элбэх буолар. Өссө кыра кытай тырахтарын кэнниттэр иитиллэр уу помпатын булан сүүрүө сылдьан ыстарыахха, тоҕо баҕарар уулуу кэнэ сиргэ халытыахха сөп. Амур, Приморье диэки оннук тэриллэ олус туһаналлар эбит диэн кэпсииллэр. Итиниэ киһи мөкүөрэ, куолутуура туох даҕаны суох.

Аһыҥаны уолыгатыыһахха сөп

Аһына курдук отчукка алдьатыллааҕ, суоһарыллааҕ үөн суоҕун саха барыта биттэр. Ол эрээри, киниини сүүрүгүтүк уолыгатыыһахха, анчатыыһахха сөп боҕо. Аһына сымыытын алаас, үрэх үрүгүк кэпсээркэй, кыра дьиэ, хос саҕа иэннэх сиргэргэ хойуутук тосхойдоҕуна, ол кыра сирдэргэн кылы сыыйа кубарыччы сиэн, уулаан, тэнийэн, солоруу кэмиттэн ханнык да улаханнык алаһы тарабай киһи тебэтүн курдук кэтэрииччи салыыллар. Бүтэхпит ол. Салаа оту ыгыммыахтын сөп. Ону бэс ыйын санатын диэки кэрийэ, кэпии сылдьан ол кыра туран эрэр сирдэрин эмтэгэхэнэ бүтэр, уолыгатыыһын.

Онно 2012 сылтаах суоха Чыыппара лесничэй Г. Окончиников 1 быһыыга аһына эмиэтэн 2 алааһыттан 8 оту ыһбытын туһунан урут сүрүйан турабын. Технологияга олус судургу. 20 л уу киирэр РЛЮ-ҕа (ранцевый лесной опрыскиватель) шприфинэн кыра аһына эмиэ кутан сүтэ сылдьан, саҥа үоскэн эрэр сирдэрин 2 төгүл ыстарбыт. 2-3 күн үтүлэбит. Бүттэ. Түмүгэр 8 оту ыһбыт. Аттыыһаҕы алаастартан төрүт да мэлийбиттэр. Барыһын аҕаан көрүт. Сылгыга Роман Пермяков диэн аймаҕым киһи эмиэ оннук эмтэгэн, баланча оту ыһбытын кэпсэбитэ. Оннооҕор, ордообутэ Мутулайга бинэр киһи конвеиру тарааһан эмнэн оннук сирдэрэн эмтэгэн, баланча оттоммутун туһунан бинэр киһи кэпсэбитин истибитим. Тырахтарга, массыынаҕа анал тэрил оторон, холуһаны бүтүннүү ыстаан эмтэһиэн ороскуота элбэх, кольуүтэ кыра диибин. Ол 1-2 тэриллэнэн бүтүн ноһиилэк, улуус холуһатын барыһын эмтээбитиг чуолкай.

Түмүк

Курааннаҕа (конвеиру дьыллаҕа даҕаны) холуһа үүнүүтүн үрдэтиигэ кыра быһыттары (тиистэриэн да буоллун) оторон, носуоһунан уулуу халытгарыыттан, тарапъыттан, аһыҥаны көрүтэ сылдьан сана туран эрэр сирдэрин эмтэгэнэнтэн уратыы судургу, кыра ороскуоттаах, улаханнык кольуүстээх ньымалар суохтар диибин.

Холобур, мин кыра-обургу тойон (салайааччы) эбитим буоллар, ноһиилэк (улуус) дьонугар кыратык комолоһон (субсидияламан) даҕаны туран, элбэх уу носуоһун, помпа, шланга, РЛЮ аһыллаһаллырыгар (булаллырыгар) холуһаны киэҥник тарыталларыгар, аһына эмиэн хаанчыллаллырыгар күүскэ аҕыпсэсийэлиим, комолоһуом этэ. Оннук дьаһаныы сукка, курааннаҕа эрэ буолбакка, күрүүк туһалааҕар улаханнык кольуүстээҕэр киһи саарыыра, мөкүөрэ туох даҕаны суох.

Иван ПОНОМАРЕВ.

Үөрэх-иитии

"Айыллыы" культуура уонна духуобунай сайдыы кэнниттэн Аксения Посельская аатынан Дириҥнээҕи оҕо искусствотын оскуолатын отчуоттуур концерто буолла. Оскуола дириэктэриттэн Аял Прокопьевич Новгородов айыллыыларахпытын ыллаабыт.

СИЭННЭРИМ ҮӨРҮҮЛЭРЭ

Концерти сиэннэрбиннин Верлыын, Андрейдыын, Тимарыын тиийэн кэрдубут. Киирээппитин кытта фойеҕа художественнай кылаас (сал. Т.А. Иванова) оҕолорун үлэлэрин быыстапкатыгар харахпыт хаҥанна. Оҕолор аралас композициялары кэрэхсэбиллээх туруорбуттар. Дарина Васильева "Дьадьаҥнаах кыыс" үлэтин, туойтан оҥорбут саҥыйын, кулоннарын кыра панноларын, саптан оҥорбут шкатулкатын, Айсен Хоютанов уруйуйарын, уһаан кэмэйдээх панноларын ордук сэргэлэбит.

Концерт нуоталыай инструменнар оркестрдарынан саҕаланна (сал. П.И. Тарабукин). Балалайка, домбра, баститара, баян хотуллар дорҕоонноругар доҕуһуоллаан, "Светит месяц" пуусса нуоталыай ырыатын, "Любовь земная" киинэттэн "Сладкая ягода" ырыаны толорон дуулабын долгуттулар. Сиэннэрим соҕуйа сэнэрбиттэрин кэрэ олус үөрдүм.

Сүрдээх тэпиҥэстик биирдэн биир соҥун нүөмэрдэриҥэн солбуллан таһымнаах концерт кэрдубут. Аҕыс аралс омук ыҥырыытэ туруорулунна. Маны сэрэ классическай, анытыллыы ыҥырыылар, Валентина, Аял Новгородовтар "Венский вальс", Евгения Старостина "Монгольскай" ыҥырыытэ көрөөччү сэнэрбиттэн ыллыыллар. Айгыына Посельская грузинскай, Карина Неустроева индийскай ыҥырыыларыҥын иэн омуктар ураҥыларын, характердарын чаҕылхайдык арыйдылар. Ону тэҥэ "Пингвиннэр ыҥырыыларын" биһирээтибит (сал. А.И. Баишева, Е.В. Старостина).

Фортепианоҕа эҕэлэр оҕо үһүйүллэ сылдьар эбит. Кырачаан Альмира Макарова, Айса Габышева, Арианна Корякина соллоллара, Муся Толстоухова, Анеля Аммосова Глинка "Марш Черномора", Арианна, Маша Корякиналар Э. Хачатурян "Погоня" толорууларын улахан ыраастык астыннылар (сал. А.Т. Собакина).

Билиҥҥи кэмҥэ ырыа ансаамбыллыларыгар, фестивалларга баяҕыст ааҕыйаҕа сохсуулаах. Биһиги оскуолабыттар П.И. Тарабукин салайыытынан Саша Винокуров, Миша Захаров, Дьулус Васильев баяҕына үөрэнэ сылдьаллыыллар үөрэбит.

Концерти кыра кылаас үөрэнээччитэрин хора (сал. Ф.И. Попова) "Мотылек" диэн Туркмения нуоталын ырыатынан, "Эҕэрдэ, оскуолам!" трио, "Оҕо саас" квартет; Соня Тарасова "Маҥнайгы хаар" солога (сал. Л.Ф.Иванова), педагогтар ансаамбыллыларын толоруулутар "Таптала ыҥыра, утуйа" ырыа ситэрэн-хоторон биэрдилэр. *Онон оҕо искусствоҕа оскуолатын үөрэнээччитэрэ, выпускниктара, преподавателлэрэ, тереппүтэрэ түмсэн көрөөччүлэригэр дьоһуун концерти бэлэхтээтилэр. Үөрэнээччитэр аралс таһымнаах куонкурустарга дипломант, лауреат үрдүк аатын ылыллыыллар кэнэ туттабыт. Оҕолору кэрэ эйгэлигэр үһүйээн учууталларга айымньылаах үлэлэригэр биирдэн биир чыпчаалларын, элбэх талааннар тахсан истиилэр диэн алгыстаах тылларбытын аныыбыт!*

Сиэннэрим бараҕастар, ийэлэригэр тиийэн: "Ийээ, наһаа үчүгэй концерти кэрдубут,"- диэбитигэр, хараҕара үөрүү кыымнаан чаҕылыспыттарын көрөн сүрэҕим көтөбүллүнэ. Бу буоллаҕа, искусство көрө эйгэтэ кэһиэкэ үөрүүнү, көрөни саҕарар!

Христина ФЕДУЛОВА,
Хоптоҕо нэһилиэгин олохтооҕо.

ОҔО СААС ҮӨРҮҮТҮН БЭЛЭХТЭЭТИЛЭР

Бу күпсэрэ биһиги күннэ көрбүт күндүлэрбитин, оҕолорбутун, „Кэскил" үһүйээн интеллоочилэрин кытта Санкт-Петербург куораҕа ыытыллыбыт "Я могу" диэн улахан таһымнаах фестивальга кыттыыны ылан, иҥнэлэ устата бай историялаах куораты кытта билсэн кэлбибит. Россия ийэ хотун араас муннуктарыттан кэлбит талааннаах оҕолор ыллыылларын, үһэҥүүлүүлэрин көрөн дуоһуйбут, олортон биһиги оҕолорбут эмиэ хаалсыбатарыттан, сорохторун ордуктарыттан астыммыт, киэн туттубут санаабыт оссо да аҕа ылик. Бу улахан тэрээһиҥҥэ лауреат үрдүк аатын ылан, сырыыбыт сыалын оссо ситтибит.

Иллэҥ кэммитигэр барыбыт күргүөмүгэн „Эрмитаж" киэҥ ураҕайыгар, Царскай селоҕа, аквапаркаҕа, зоопаркаҕа, дельфинарийга сылдьан, дьиэтээҕи түбүктэн, күннээҕи ыһыллыгастан, тэриллибит үгүс оруттээх үлэлиттэн тэйэ түһэн оҕо саастыгар эргиллэн ыллыыбыт, оҕолорбутун кытта тэппэ үөрдубут-көтүбүт. Бу тэрээһиҥҥэ кыттарга этии көтөхтүт, көҕүлээбит; биир санааҕа киллэрбит тапталлаах "Кэскил" үһүйаммыт салалтатыгар, сэбиэдиссэй Анастасия Афанасьевна Григорьеваҕа уонна барыбыт айар-тутар кутталаах инигэнчитэрбитигэр ис сүрэхтэн махталбытын тиэрдэбит.

Оҕолорбутун бэрт кырасыай саастарыттан көрөн көрөмсүрэ, тереебүт омуктарын үлэүүгүн-ырыалын биһэрэ, таптыырга, саха төрүт үгэстэригэр сүгүрэйэрэ күннээҕи сыралаһан, үһүн дьаныардаах үлэни салгыбакка, таҕайан бу үрдүк ирдэбиллээх фестивальга тэҥ таһымнаах оҕолору иитиһэн, күүстээх санааҕыттынан кынаттаан, араас үлэҕэ-хамнаска сылдьар *тереппүттэри бэйэ-санааҕа киллэрэн, итэҕэйэн, ыраах айаҥҥа турунарга күүстээх ыра санааҕыттынан күүрэтэн, оҕолорбутун маннык үрдүк үөрүү дьоллоругар кыттыһыннарбыппытыгар барыҕа махталбытын тиэрдэбит!*

Ис сүрэхтэн тахсар истиҥ махтал тылларын этэбит "Үрүмэччи" ыҥырыы ансаамбылын салайааччыларыгар, 16 оҕону бэлэмнээн, 16 тереппүтү түмэн, барар-кэлэр билиэттэрбитин, путевкаларбытын булан сүүрбүт-көппүт, кыһаммыт киһибитигэр, үрдүк категориялаах хореограф Изабелла Аркадьевна Адамоваҕа. Эн сыралаах үлэҕэр өссө үрдүк кэрдиҥүүлэри, боҕо дорубуйаны, уйгулаах олоҕу баҕарабыт. Чураачы улууһун биир баһын үлэлээх кырааскаҕас үһүйээнын коллективнар айымньылаах үлэҕит иһин сүгүрүйэбит; өрүү бу күрдүк тереппүттэрбинэн биирэ үлэлэһэн кэроҕо, үчүгэйгэ тардыһыылаах, доҕотгор талааннаах оҕо-аймаҕы иитэ-үһүйэ туруу диэн амарах алгыспытын аныыбыт:

"Кэскил" үһүйээн тереппүттэрэ.

Саҥа тутуу

БАСТАКЫ СЫБААЙА УУРУЛУННА

Муус устар 29 күнүгэр Чурапчы страховой отделын урукку дьиэтин оҥоһуллан бастакы сыбаайаны түһэрии сиэрэ-туома буолла. 1977 сылларахха тутуллубут дьиэҕэ Госстрах компанията отдела 40-ча сыл ситиһиилээхтик үлэлээн кэлбэ.

Ростосстрах 55 көрүҥ страховканы оҥорор. Массыына страховкалыыллар саҕалаан, космическай харабыллэргэ тиийэ, оҥу таһынан киһи дорубуйатын олоҕун страховкаҕа, оһолгон-дэнгэн ДМС (добровольнай медицинскэй страховка), массыына аралс көрүнээх страховкаҕа, дьиэ кыһыларын, ыһах суоһуну страховкалатыы уоҕа. олус наадалаах көрүҥ страховкаларынан хааччыйар.

Өрөспүүбүлүкэ үрдүнэн ыытыллар тутууну (Госстрах дьыалэрин) Чурапчыга Николай Николаевич Дьячковскай салайар «ИИТИИ» фонда инвестиҕалыыллар, үбүлүүр. Генеральнай бэлэрээтчик – Николай Кузьмич Васильев начальниктаах «Северпромстрой» ХЭТ. Киинтэр үлэлэрин Чурапчыттан саҕалаабыттар.

Онон Чурапчыбыт кэлбэйэр кинигэр 4 этээстээх тыып курдук бортөөкөй дьиэ дьаҥдэйэн тахсыахтаах. Бастакы этээһэ тэриллэ хонуорага буолуоҕа. Онтон аһына 15 квартираалаах олорор дьиэ буспар. Онуоха бинэрии, иккилии хостоох квартиралары сэрэ студия квартиралар баһаалыыллар.

Бу күнэрэ 15 киһилээх бригээдэ кэлэн, быйыл сыл бүтүүтэ дьиэни туһан бүтэрэр соруктаах үлэлии саҕалаата. Саҥа дьиэ бастакы олутун ууруу үөрүүлээх түгэнигэр нэһилиэктит баһылыга Степан Анатольевич Сарҥыдаев тутааччыларга эҕэрдэ тылын, истиҥ махталын тиэрэрэ, үлэҕэ-хамнаска ситиһиилэри баҕарда.

Кэлэлгэ кэмҥэ тапталлаах Чурапчыбыт күнүгэр күн сайдар, үйэлээх тутуулардыын киэрэйэр!

Григорий ТУРАНТАЕВ.

Биһиэхэ суруйаллар

АЙАҤҤЫТ ААРТЫГАР СИТИҺИИЛЭРИ!

Биһиги дьиэ кэргэн аҕа баһылыга Никита Игнатьевич Порядин 1977с. массыына уруутун эргитэн, кэлүүгэ доҕордоох идэтигэр бэриниилээхтик, үтүө суобастаахтык үлэлии-хамсыы сылдьар. Ыраах айан улахан уйуктаах массыына суоппара буолан, тус үлэтин хайыһатын сатаан салайыннар тоһуү үлэһит; биир идэлээхтэрин үлэлэрин-хамнастарын эргитир, ойдуур, өйдүүр. Аҕабыт уонна кини биир идэлээхтэрэ-суоппардар сытпат сыл күүрээннээх үлэлэрэ сыанабыл ылан, дьон-сэргэ олоҕун уйгута туһсарыыга туруулаһан үлэлээбит үлэлэрэ ситиһиилэрдээх, үтүө түмүктэрдээх буолан, иккис сылын ыытыллыбыт "Айан суолун аартаахтара" диэн ыраах айан суоппардарыгар анаммыт фестивальга "Чурапчылар-айан суолун аартаахтара" диэн "бүрүолуу" сылдьар сана киинэни сүүрэн-көтөн, сыралаһан хомуйан, бэчээттэтэн таһаарбыт Евдокия Кимовна Дьячковскаяҕа суоппардар уонна киинэтэр дьиэ кэргэттэрин аатыттан истиҥник махтанабыт. Ону тэҥэ маннык сонун, суоппалаах фестивалы үтүө үгэскэ кубулутан, иккис сылын тэрийбит Чурапчы нэһилиэгин баһылыгар Степан Анатольевич Сарҥыдаевка биһиги дьиэ кэргэн аатыттан дириҥ махталбытын тиэрдэбит. Онтон улууспут суоппардарыгар анаан, субулар үйнэ суоллуут өрүүтүн канна, арҥыстаах, айаҥҥыт аарыма алгыстаах буоллуун!

Февронья ПОРЯДИНА.

Наслежный Совет депутатов муниципального образования "Чурапчинский наслег" Чурапчинского улуса (района)
36 сессия III созыва

РЕШЕНИЕ № 183

с. Чурапча от 29 апреля 2016 г.

ОБ ОПРЕДЕЛЕНИИ ГРАНИЦ ПРИЛЕГАЮЩИХ К НЕКОТОРЫМ ОРГАНИЗАЦИЯМ И ОБЪЕКТАМ ТЕРРИТОРИЙ, НА КОТОРЫХ НЕ ДОПУСКАЕТСЯ РОЗНИЧНАЯ ПРОДАЖА АЛКОГОЛЬНОЙ ПРОДУКЦИИ

В соответствии с Федеральным законом от 22 ноября 1995 года № 171-ФЗ «О государственном регулировании производства и обороты этилового спирта, алкогольной и спиртосодержащей продукции и об ограничении потребления (распития) алкогольной продукции» и с Постановлением Правительства РФ от 27 декабря 2012 года № 1425 «Об определении органами государственной власти субъектов РФ мест массового скопления граждан и мест нахождения источников повышенной опасности, в которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции, а также определении органами местного самоуправления границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции», Наслежный Совет депутатов МО «Чурапчинский наслег» Чурапчинского улуса (района) РС (Якутия).

РЕШИЛ:

1. Утвердить перечень организаций и (или) объектов, расположенных на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег», на прилегающих территориях которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции, согласно приложению № 1.

2. Способ расчета расстояния по прямой линии от организаций и (или) объектов, указанных в приложении № 1, до границ прилегающих территорий от входа для посетителей на обособленную территорию (при наличии такой) или от входа для посетителей в здание (строение, сооружение), в котором расположены организации и (или) объекты, указанные в приложении № 1.

3. Определить:

Расстояния от детских организаций до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от образовательных организаций до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от медицинских организаций до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от объектов спорта до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от оптовых и розничных рынков до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от вокзалов и аэропортов до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от мест массового скопления граждан, определяемых органом государственной власти РС (Якутия), до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от мест нахождения источников повышенной опасности, определяемых органом государственной власти РС (Якутия), до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров;

Расстояния от объектов военного назначения до границ прилегающих территорий 1000 (одна тысяча) метров.

4. Утвердить схемы границ прилегающих территорий для каждой организации и (или) объекта, указанных в приложении № 1, согласно приложению № 2.

5. Установить, в местах массового скопления граждан, определяемых органом государственной власти РС (Якутия), дни проведения публичного мероприятия, организуемого в соответствии с Федеральным законом «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях» согласно приложению № 3.

6. Признать утратившим силу Решения Наслежного Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский наслег» Чурапчинского улуса (района):

- от 8 октября 2015 года № 151 «Об утверждении границ прилегающих территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории МО «Чурапчинский наслег»

- от 20 ноября 2015 года № 156 «О внесении изменений и дополнений в решение от 08 октября 2015 года № 151 «Об утверждении границ прилегающих территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории МО «Чурапчинский наслег»»

- от 12 января 2016 года № 167 «О внесении изменений и дополнений в решение от 08 октября 2015 года № 151 «Об утверждении границ прилегающих территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории МО «Чурапчинский наслег»»

- от 21 марта 2016 года № 180 «О внесении изменений и дополнений в решение от 08 октября 2015 года № 151 «Об утверждении границ прилегающих территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции на территории МО «Чурапчинский наслег»»

7. Опубликовать настоящее решение Наслежного Совета депутатов МО «Чурапчинский наслег» Чурапчинского улуса (района) в средствах массовой информации, обнародовать и разместить на официальном сайте Администрации МО «Чурапчинский наслег» Чурапчинского улуса (района) РС (Якутия).

8. Не позднее 1 месяца со дня принятия направить решение, а также документ подтверждающий вступление в силу данного решения в Министерство сельского хозяйства и продовольственной политики Республики Саха (Якутия), осуществляющее лицензирование розничной продажи алкогольной продукции, для размещения на официальном сайте в информационно-телекоммуникационной сети «Интернет».

9. Контроль за исполнением настоящего решения возложить на постоянную комиссию по правовым вопросам и охране общественного порядка (председателю Ивановой Е.С.)

10. Настоящее решение вступает в силу с момента официального опубликования.

Председатель наслежного Совета депутатов
Е.В. ПОПОВ,
Глава МО С.А. САРГЫЛАЕВ.

Приложение № 1
к РЕШЕНИЮ Наслежного Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский наслег»
от 29 апреля 2016 г. №183

«Об определении границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции»

Перечень организаций и (или) объектов, расположенных на территории муниципального образования «Чурапчинский наслег», на прилегающих территориях которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции:

1. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Спортивная, 2

2. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Спортивная, 2/1

3. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Спортивная, 2/2

4. Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Чурапчинский государственный институт физической культуры и спорта» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Спортивная, 2/5

5. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Чурапчинская гимназия имени Степана Кузьмича Макарова» муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Петровского, 29

6. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение «Чурапчинская средняя общеобразовательная школа» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Нерюнгринская, д. 42

7. Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение –Чурапчинская средняя общеобразовательная школа имени С.А. Новгородова муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Октябрьская, д. 32

8. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Ленина, д. 42

9. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Курашова, д. 7

10. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Улыбка» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. В. Яковлева, д. 19

11. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Чуоранчыкаан» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» 678671, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, пер. Спортивный, д. 18а

12. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Мичил» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Ленина, д. 19

13. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Кэскил» с.Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, улица Ярославского, д.30

14. Государственное бюджетное образовательное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинский колледж» 678670, Республика Саха (Якутия), с.Чурапча, ул. Ньукулаах, дом 4

15. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Кытанах» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, ул. Нерюнгринская, д.36

16. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Туллукчаан» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, улица Петровского, д.40

17. Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение «Центр развития ребенка – детский сад «Березка» с. Чурапча муниципального образования «Чурапчинский улус (район)» Республики Саха (Якутия) 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус, с.Чурапча, ул. Ньукулаах, д.1

18. Площадь Ленина 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский улус (район), с.Чурапча, улица Ленина, 41

19. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, дом 1

20. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия),Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, дом 9

21. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия),Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27

22. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 23

23. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 25

24. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 28

25. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Октябрьская, дом 18

26. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27, корпус А

27. Государственное бюджетное учреждение Республики Саха (Якутия) «Чурапчинская центральная районная больница» 678670, Республика Саха (Якутия), Чурапчинский район, с. Чурапча, ул. Ленина, дом 27, корпус Б

Приложение № 3
к РЕШЕНИЮ Наслежного Совета депутатов муниципального образования «Чурапчинский наслег» от 29 апреля 2016 г. №183

«Об определении границ прилегающих к некоторым организациям и объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции»

Дни проведения публичного мероприятия, организуемого в соответствии с Федеральным законом «О собраниях, митингах, демонстрациях, шествиях и пикетированиях»

1, 2, 3, 4, 5, 6 и 8 января – Новогодние каникулы;
7 января – Рождество Христово;
23 февраля – День защитника Отечества;
8 марта – Международный женский день;
27 апреля – День Республики Саха (Якутия)
1 мая – Праздник Весны и Труда;
9 мая – День Победы;
15 мая – День семьи;
1 июня – День защиты детей;
12 июня - День России;
21 июня –Ысыах;
В сентябре – День Чурапчи;
4 ноября - День народного единства.

Границы прилегающих к организациям и (или) объектам территорий, на которых не допускается розничная продажа алкогольной продукции
(Решение Наслежного совета депутатов МО "Чурапчинский наслег"
183 от 29 апреля 2016 г.)

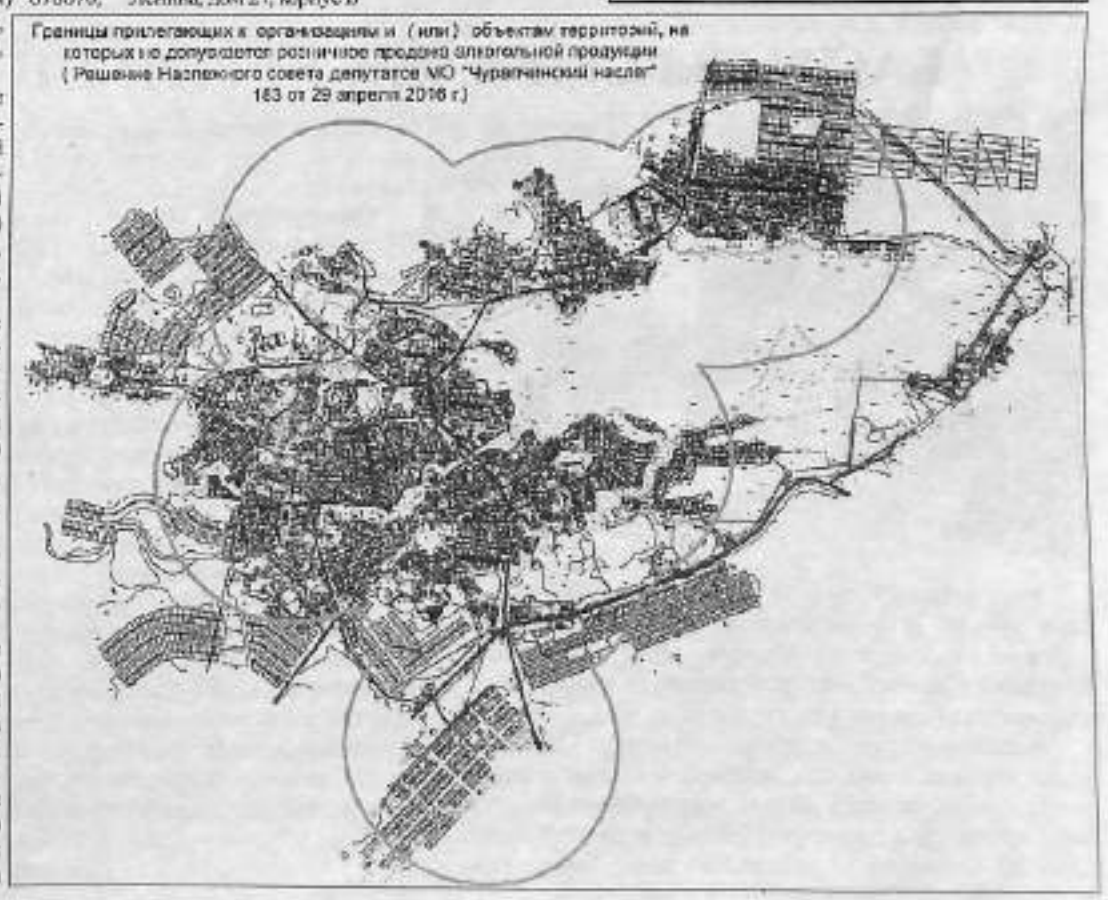

Пенсионнай фонда иһитиннэрэр

ПЕНСИЯҔА ТАХСААЧЧЫЛАР ИСТИИЛЭРИГЭР!

Чурапчы улууһун Пенсионнай фондыҥ управлениетэ пенсияны аныыр, хаттаан аҕаар, толүүр уонна пенсияҕа тахсаҕаһыттар бырааптарын сыаналыыр отдел иһитиннэрэр:

1. Пенсияҕа тахсарыгар 12 ый иһигэн докумуоннары туттарыы саҕаланар.

Эрэнгэн ыытыллар үгэ ирдэнэллэр докумуоннара:

1. Паастар;
2. СНИЛС;
3. Үлэ кинигэтэ;
4. Байыаннай билиэт (сэлүүскэлээбиттэрэ);
5. 5 сыллааҕы хаһыас ыскыраанаҕа (2000-2001 сыллартан үлэлээбит буоллаҕына уонна иити сыллартан Пенсионнай фондыҕа тэриллэ оҥоһуллубут түгэнигэр иҥэмнэнэр);
6. Хаһыас ыскыраапкаҕын биэрбит тэриллэ анга уларыйбытын туһунан ыскыраапка;
7. Үөрэҕи бүтэрии диплома;
8. Кэргэннии буолуу туһунан сибидиэтэлистибэ (архыаптыҥа уларыйбыт түгэнигэр);
9. Оҕолоохторго оҥо тэрээбүтүн туһунан сибидиэтэлистибэ;
10. 23 сааһын туолбатах иитик оҕо көтөхтөн үөрэхтээ үөрэнэр буоллаҕына, үөрэнэрин туһунан ыскыраапка;
11. Дьиэ кэргэн састаабын туһунан ыскыраапка;
12. Чэпчэтиилээх пенсияҕа тахсаҕаһыттарга туспутуттуур ыскыраапка, баанна счет нүөмэрэ (пенсияны баан нөҥүө ылыан баҕалаахтарга).

2. Докумуоннары туттарбыт, эрэнгэн ыытыллар үгэни аастыт дьон пенсияҕа тахсаллара 1 ый иһигэн сайабылыанньаны сурүйар бырааптара үөскүүр.

3. Сайабылыанньаны сурүйуу көрүлэрэ:

- Пенсионнай фонда управлениетыгар кэлэн тус бэйэ сурүйүү (42-726 телефүүнүгүнэн эрэнгэн сурүйтарыахха сөп);
- Почтаҕан сайабылыанньаны ыытыы (өскэтүн докумуон барыта сиппит буоллаҕына анал бланкаҕа);
- Электроннай көрүҥүнэн интернет нөҥүө (gosuslugi.ru сайтка регистрацияламан баран, эбэтэр pfrf.ru сайтка «Личный кабинет застрахованного лица» киирэн);
- Үлэлиир дьон үлэтин тэриллэтин эппиэттиһэллэр үлэһитэ интернет нөҥүө ыытыан сөп (үлэһит сургуунан собуотанэ баар түгэнигэр).

4. Докумуону тутуу графига: 9.00ч.-18.00ч, тохтобул: 13.00ч.-14.00ч, пятницаҕа 9.00ч – 13.00 ч.

Биниги адьырыспыт: Чурапчы сэл., Ленин аатынан уулусса 28 «а», 2-с этээс, 9-с кабинет.

Чурапчыттааҕы Пенсионнай фонда управлениетэ.

Пенсионный фонд извещает

К ВНИМАНИЮ РАБОТОДАТЕЛЕЙ!

Управление Пенсионного фонда в Чурапчинском улусе (районе) во исполнение решения Республиканской трехсторонней комиссии по регулированию социально-трудовых отношений № 7 от 26.06.2015 г. «Об участии страхователей (работодателей) в подготовке документов для назначения страховой пенсии в соответствии с Федеральным законом № 400-ФЗ от 28.12.2013 г. «О страховых пенсиях» просит всех работодателей заключить Соглашения о предоставлении документов, необходимых для назначения пенсий, а ранее заключивших перезаключить Соглашения по новой форме.

Заключение Соглашения о предоставлении документов, необходимых для назначения пенсий, позволит оптимизировать процесс установления пенсии, снизит нагрузку на работающих граждан за счет создания условий для предоставления документов в электронной форме, повысит качество предоставляемых государственных услуг.

Дополнительно сообщаем, что в соответствии с приказом Минтруда России от 19.01.2016 г. №14н «Об утверждении Административного регламента предоставления Пенсионным фондом РФ государственной услуги по установлению страховых пенсий, накопительной пенсии и пенсий по государственному пенсионному обеспечению» предусмотрена возможность направления работника и документов, необходимых для установления пенсии, в электронном виде по защищенным каналам связи, заверенных усиленной квалифицированной подписью. Для организации такой работы необходимо между работодателем и территориальным органом Пенсионного фонда заключить Соглашение о предоставлении документов, необходимых для назначения пенсий.

Соответствующие документы размещены на официальном сайте Пенсионного фонда России (www.pfrf.ru). На сайте необходимо выбрать наш регион и в разделе «Информация для жителей региона, страхователям» перейти на вкладку «Участие страхователей (работодателей) в подготовке документов для назначения пенсии», где размещена типовая форма Соглашения и Порядок работы территориальных органов ПФР РС (Я) со страхователями по предоставлению документов, необходимых для назначения пенсий.

В Управлении ПФР в Чурапчинском улусе (районе) для организации взаимодействия по данному вопросу обращаться к главному специалисту-эксперту Платоновой Анне Юрьевне. Тел: 8(411-51) 41578, e-mail:016031@016.

Управление Пенсионного фонда в Чурапчинском улусе (районе).

Тыа хаһаайыстыбата

ХАКАСИЯ СҮӨҺҮНҮ ИИТЭР ХАҺААЙЫСТЫБАТЫГАР

Муус устар ый бүтүүтэ Хакасия Шира ПОГТ „Целинная“ ХЭТ хаһаайыстыбаҕа сырыттыбыт. Ошо 7000 ыанньыктаахтар. Симменталь племенной бороһолаһы иитэр хаһаайыстыба.

17-25 ыйдаах сүөһүлэри аҥаардыыллар 90 төбөҕө дуоһабардастыбыт: Орто ыйааһыннара-381 килэҕ. ЧИП-ранение онорторон, инвентарнай нүөмэрдэрин чуолкайдаан, вакцинация, о.д.а. онорторбут. График быһыытынан ветеринарнай ирдэбилгэ сырыттыбыт. Хааннарыттан ыарыыны булбатыыр.

Ыам ыйын 2 күнүгэр мин, Василий Ильич Борисов (Хайаҕыт) сайаапка түһэрдибит. Зоотехник В. И. Борисов, ветбыраас Д.А. Кириллин 4 массыынаҕынан сүөһүлэри тиэйдилэр. Бэйэлэрэ туһунан быраабылааллаах, карантиннары тутуһуннарар болҕоҥсоох эбиттэр.

„Целинная“ ХЭТ 185 үлэһиттээх. Сүөһүлэрэ 6 улахан комплексха тураллар. Сүөһү сиригэр анаммыт үүнээйини хото үүнэрэллэр. Киэҥ иэннэх элбэх баайыллыахтар. Тыа хаһаайыстыбытыгар анал специалистарынан толору хаҥыллыбыттар. Урукку быраҕыллыбыт сопхуоһу аҥаардыыллаан ылбыттар. Комплекстара барыта – механизированнай. Ыһахтарын ыллыларыгар „Делевар“ дойданы туһаналлар.

Сайыннылы комиэ үүт хаачыстыбатыгар болҕомтобутун ууруохпут. Биилэрбит комиэ ыыппыт бэрэбиэркэбит түмүгүнэн, сорохторо иҥэмнээх эппиэттээбэт буолан төлөпүөрүнньиттэр. Олохтоох ветеринардара хас биирдии сүөһүлээх хаһаайыстыбаны кэтээн көрүохтэхтэр. Хотон норуттан сабаланан, тугунан аһаппыттарыгар, үүтэрэ ыраахтыгар тиийэ холбуруоллуохтаахтар. Сайаапка быһыытынан хотон норуу эмтэнибит; мольуулуу утары үлэлэһэбит. Аҥаан устуука турар сүөһүлэриэ ЧИП туруоруутутар сакаас ылыбыт.

В. И. ЕРЕМЕЕВ,
ветуправление начальнига.

ИЗВЕЩЕНИЕ О ПРОВЕДЕНИИ ОТКРЫТОГО АУКЦИОНА ПО ПРОДАЖЕ ПРАВА НА ЗАКЛЮЧЕНИЕ ДОГОВОРОВ АРЕНДЫ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ

Муниципальное образование «Сыланский наслег» проводит аукцион, открытый по составу участников по продаже права на заключение договоров аренды земельных участков, государственная собственность на которые не разграничена, расположенных на территории Сыланского наслега.

Организатор аукциона: Администрация муниципального образования «Сыланский наслег», 678674, с.Усун-Кюель, ул. *Дьячковского, д. 82*, телефон *(841151) 23-342* E-mail: *Admsylanna@mail.ru*

Основания для проведения аукциона: заявки *МО «Чурапчинский наслег».*

Дата, время и место проведения аукциона — аукцион состоится 06.06.2016 года в *14:00* часов по адресу: 678674, с. Усун-Кюель, ул. Дьячковского, д.77. Регистрация участников торгов — в 13 часов 50 минут в актовом зале.

На аукцион по продаже права на заключение договоров аренды выставлены:

ЛОТЫ:

1. Земельный участок, находящийся по адресу: Чурапчинский улус (район), Сыланский наслег, с. Усун-Кюель, ул. Юбилейная, д. 12, общая площадь 1200 кв.м., кадастровый номер 14:33:009001:719, под приусадебный участок личного подсобного хозяйства.

2. Земельный участок, находящийся по адресу: Чурапчинский улус (район), Сыланский наслег, с. Усун-Кюель, ул. Юбилейная, д. 13, общая площадь 1200 кв.м., кадастровый номер 14:33:009001:720, под приусадебный участок личного подсобного хозяйства.

3. Земельный участок, находящийся по адресу: Чурапчинский улус (район), Сыланский наслег, с. Усун-Кюель, ул. Дьячковского, д. 86. корп. 1, общая площадь 504 кв.м., кадастровый номер 14:33:009001:554, для размещения объектов торговли, общественного питания и бытового обслуживания.

Информация о технических условиях подключения объекта к сетям инженерно-технического обеспечения и о плате за подключение:

— Технические условия не представлены. Плата за подключение не определена.

Обременений, ограничений нет.

Порядок, адрес и время приема заявок: *заявки на участие в аукционе принимаются до 17 часов 00 минут 06 июня 2016 года по адресу: с. Усун-Кюель, ул. Дьячковского, д.77, Адм. МО «Сыланский наслег»; ежедневно с 9:00 по 17:00 пн-чт; с 9.00 по 16:00 пт; перерыв с 13:00 до 14:00, тел. 23-342.*

Перечень предоставляемых документов:

1. Заявка на участие в аукционе по установленной форме с указанием реквизитов счета для возврата задатка;

2. Копии документов, удостоверяющих личность (для физических лиц);

3. Документы, подтверждающие внесение задатка.

Аукционную документацию и дополнительную информацию можно получить по адресу организатора открытого аукциона контактный телефон 8 (41151) 4-19-86.

Глава МО «Сыланский наслег» Е.А.СИВЦЕВ.

ГИБДД извещает

ВНИМАНИЕ! ПЕШЕХОД НА ДОРОГЕ

13.04.2016 г. в дежурную часть ОМВД России по Чурапчинскому району поступило телефонное сообщение о том, что на ФАД «Колыма» 178 км Чурапчинского района, возле магазина «Южный» произошел наезд на пешехода, а автомашина скрылась с места дорожно-транспортного происшествия (далее – ДТП).

В результате ДТП пострадавший пешеход Ч. госпитализирован в хирургическое отделение ЦРБ Чурапчинского района, где 19.04.2016 г., не приходя в сознание, скончался от полученных телесных повреждений.

По словам очевидцев за несколько минут до ДТП, вышеуказанный пешеход, стоял упершись о столб, далее шатаясь вышел на проезжую часть, махал руками и пошел навстречу транспортным средствам по проезжей части дороги.

Предварительной причиной ДТП является внезапное появление пешехода на проезжей части, переход проезжей части в неустановленном месте. Подробности обстоятельства выясняются.

Необходимо отметить, что данный участок дороги (ФАД «Колыма» 178 км) является местом концентрации ДТП.

В нашем Чурапчинском районе, к сожалению, нередко пешеходы нарушают правила дорожного движения. Все мы являемся участниками дорожного движения.

Уважаемый пешеход! Помни, что на улицах и дорогах района тебя поджидает множество опасностей, самая главная из которых – это автомобили. Будь осторожным и бдительным при переходе проезжей части. Неукоснительно соблюдай Правила дорожного движения и не торопись!

Уважаемые водители! Поведение человека в состоянии опьянения на дороге в большинстве случаев не предсказуемо, но вы должны быть готовы к этому: не превышайте установленную скорость движения по улицам, будьте бдительны, особенно вблизи мест продажи алкогольных и спиртосодержащей продукции, где могут появиться граждане с алкогольным опьянением. Помните, что в ваших руках – Ваша и не только безопасность, бесценные жизнь и здоровье.

Инспектор (по пропаганде БДД) ОГИБДД ОМВД России по Чурапчинскому району Антипина А.А.

ЭҺЭРДЭЛИИБИТ!

Күнду ыәбытын, эҕэбитин Прасковья Михайловна **ЧИЧИГИНАРОВАНЫ** *60 саҕаҕын туолбут кэрэ бэлиэ күнүгүн ытыаттык-истиэттик эҕэрдэлиибит!*

Утуо, маҕаны кайыбат, эн бииҥэ аньыр истиэ кыһалыаҥ, үгүс утуо субэҥ-аманы, сылгас таптаҕыҥ ыйаа истиэттик мэссэлэрбит! Күнду кайыбатыгар бааҕарбыт кыһаҕаҕа доруобуйаҥ, уйун уйаҥ, үгүс уоруулуу-хотуулуу! Чуҕас дьоҥуҥ сылгас сыдьыаҥа, дьон-сэргэ ытыалаабыт мэндэ, ырыаҕынаы сырыттаҥын!

Эҕэрдини кытта көрсиҥ, ааҕыҥ, кайыыҥ, сиэнэриҥ.

***

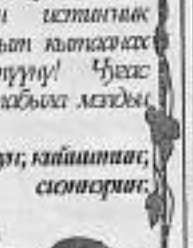

Саха Өрөспүүбүлүэстин тыа хаһаайыыстыбатыгар тутуулуун, зоотехник аан бастаҕа хаһаайыыһын ***Николай Николаевич БОРИСОВЫ*** *"Российскай Федерацияҕа үтүөлээх фермер" аатыгар ыытыллыбыт истиэттик эҕэрдэлиибит! Эн ыһыахтыр ойгуҥҥун, үтүө суобастаах үлэҕэр холобур буолаҥаҥ, тыа хаһаайыыстыбатын сайдыыларыгар ор сыһыаҕас сыралаах үлэҥ сыаналаммытыгар хаҥа туппутабыт, улаханнык хаһаайыыстыбаны тутаҕ государствоҕа кыттыгастаах дьоҕуҥ кыһаҕаҕын сыаналыыбыт!*

Күнду кайыбат, таҕаҕарыыҕаҕа үлэҕэр үтүө холобур буолаҥ, оссо да иннинэ күүппэ сырыын. Кыһаҕаҕа доруобуйаҥ, чуҕас дьоҥуҥ таптаҕаҕарыгар уйдарбат уйуларын, дьоҕоттоотук олор!

Көрсиҥ, кыыһыҥ, күтүөппүт, ҕиэтинэриҥ, кайыыттэриҥ, сиэнэриҥ.

***

Күнду баттыыбаттыын, эдьиийбитин, Хотугор нэһилиэгин олохтоохун ***Лиана Федоровна ИВАНОВАНЫ*** *орто тэрүү дойдуга күн сайын көрөн ааҕар аҕорбута 50 сылыгын истиэттик-истиэттик ис сүрэхтэниттэн ыйаан тэрэн эҕэрдэлиибит!*

Бааҕарбыт чэгиэн доруобуйаҥ, күн сиригэр бэйэ бары-үтүөҥ, көрөҥ, үйун дьоҕоттоох аҕаҕ; аҕаҕа дьоҕоттыгар этэҥэ буоруҥ!

Лиана, Василий Иванович, аҕалоро, кайыыттэр, сиэнэрэ.

***

Күндүтүк саньыр эдьиийбитин, Саха Өрөспүүбүлүэстин культураатын туйгэлэн, Саха Өрөспүүбүлүэстин кинээс бэтэрээнэ, Чурапчы нэһилиэгин Бочуоттаах аҕатыгар ***Екатерина Еремеевна ДЬЯЧКОВСКАЯНЫ*** *85 саастыын түлүбүтүгэр, ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит!*

Күнду кайыбат, сытыары-сымнаҕас майгыгыттан, дьаныардаах санаатыттан күүрүк холобур буолаҥыҥ! Бааҕарбыт чэгиэн тэрүү, сырдык өйү-санааҥ, барыы айыылаахтарга субэ-алта буола тураҕаҕар!

Сылгыттан, Чурапчыттан Дьячковскайдар, Ивановтар, Дьокуускайтан Алексеевтар.

***

Культураҕа түйгэлэн, тыыл, үлэ ветеранынан, күндү эдьиийбитин ***Екатерина Еремеевна ДЬЯЧКОВСКАЯНЫ*** *85 саастыын түлүбүт тэрээбут күнүгүн истиэттик эҕэрдэлиибит!*

Бааҕарбыт чэгиэн доруобуйаҥы, оссо да сиэнэриҥ таптаҕаҕарыгар уйдарбат, этэҥэҥ ыаҕдьыбаҕар сылдьарыгар бааҕарбыт уонна биһиэхэ субэҥ, көмөҥ иһин улахан махтанабыттын тиэрдэбит!

Кыыһыҥ Наталья, күтүөппүт Степан, сиэнэриҥ Айаан, Степан, Таша, кайыыттар Надеждаҕа уонна хос сиэнэриҥ, барыы Харитоноватар.

БИЛЛЭРИИЛЭР / ОБЪЯВЛЕНИЯ

Продаем участок 15 соток, ИЖС, газ рядом (ул. А. Софронова). Цена – 300 тыс. руб. Тел.: **8914-829-59-73.**

Аан Михайлович Решетников аптэгэр бэриллибит паастар суптутүнэн, дьиҥэ суоҕунан ааҕыллар.

Тапталлаах көрсэҥнэм, ааҕабыт, эҕэбит; хос эҕэбит; Чурапчы нэһилиэгин олохтооҕо, үлэ бэтэрээнэ, ГУП ОДЬСХ үлэһитэ

ПИНИГИН Петр Петрович

бу дьыл ыам ыйын 13 күнүгэр хомолтолоохтук күн сиригэттэн барбытын кууруйаи туран аймахтарбытыгар, биэрэ дьонугар биллэрэбит:

Көрсиҥ, оҕолоро, күтүөттэрэ, сиэнэрэ, хос сиэнэ.

Кутурбаларын тиэрдэллэр:

- Күндү күтүөттэрэ, ОДЬСХ бэтэрээнэ Пинигин Петр Петрович олохтон туораабытынан, балтыларыгар Галина Григорьевнаҕа, оҕолоругар, күтүөттэриттэр, чугас аймахтарыгар убайа Спартак уонна кини дьаҕа көрсэтэрэ.

Кэриэстэбил

СЫРДЫК МӨССҮӨНҮҢ КУРУУК БИҺИГИННИИН БИИРГЭ БУОЛУОҔА...

Ахсыыт 2015 сыл, ыам ыйын 11 күнүгэр биһиэхэ көрсэн таптыыр көрсэҕэ, иһиэбит; эҕэбит; эдьиийбит; санаспыт; лидэспыт; педагогическай үлэ бэтэрээнэ, РФ үөрэҕириитин туйгуна, «Оҕо саҥа бириинтин иһин» бэлиэ хаһаайката **Мария Петровна Никитина** күн сиригэттэн күрдьэммитэ 1 сыллыы буолла.

Иһиэбит бэрэсэ, 1948 с. ахсыыны 3 күнүгэр Марфа Захарова уонна Петр Андреевич Поповтарга бэйэлэ оҕолоон төрөөбүтэ. Төрөппүт иһитэ кыра эрдэҕиттэн оҕолоон бэрэ, ыарахан аҕаа уһаатын, оҕолоох барыы кыһалҕатын биһэ уһаппыта. Хатыыны аҕыс кылаастаах оскуолатын бүтэрэн, салгыы Чурапчы орто оскуолатын бүтэрбитэ. 1967с. Чурапчыга көмүрү почтаҕа телеграфка телеграфчынан онтон остолобуойга буфетчинэн үлэлээбитэ. Бэлиитэ-көрүүтэ тарыһыыта баһыйбат, Бүлүүтээҕи педучилищеҕа үөрэҕэ киирбэт, 1975 с. сиппиэмитэлэгин бүтэрэн, Хатыыны орто оскуолатын начальнай кылааһын учууталынан анаммыта. 1975 сыл олоҕун арыһын аҕабытын Семен Иванович Никитиҥҥа кордон, таптаһан буолбуттара. Ити кэннитэн иһиэбит Магадаҥҥа пединститутка, аҕабыт Хабаровскайдааҕы үрдүкү партийнай оскуолаҕа үөрэҕэ киирэн, Хабаровскай күрэхэ баран олорон, 1978 сыл баһыыбай уоллаһын Вовканы оҕолоон иһэ буолар дьолуун биһиэхэ. Ити кэннитэн иһиэбит дойдутугар Хатыыҥа кэлэн аҕабын, эдьиийбит кытта биирэ олорбута уонна детсадка үлэлэбитэ. Ити сылдьан, үлэҕин-үөрэҕин, 3-с курсу бүтэрбитэ. 1980 с. аҕабыт үөрэҕэ бүтэрэригэр иккис оҕолоон, Вова диэн кыыспаан олус үөрбүтэхпэр. 1982 сыл от ыйыгар Мареем диэн уоламмыттара. Оҕэрэри дьылҕа-хаан ыйыыта олус ыарахаттык кэлиэригэр туһайбыта. Кыра уол Мареем 5 ыйдаҕар эмискэ ыалдьан, улаханнык уол Вова иккис үрдүк үөрэҕи бүтэрэн баран, быстах ойоҕо уҥа биллэннэ бу оҕолоон эмискэ туоран, кыпсас үйэлэммиттэрэ. Ити барыта иһэ хаһан сүрэхэр олус оскуулаах буолан, иһиэбит доруобуйаларын оскууну аҕалыҥ, сүрэхэ ыалдьар буолбута. Ол түмүгэр, 2003 с. ахсыыныыта инсульт күрдьэх ыарахан ыарыыга ыалдьыбыта. Ол эрэрэ оҕоҕо тарыһыыта күүстээх буолан, дьаһайан туран эмтэнэн, анаара үлэлээбит да буоллар, аптаҕар түбүта. Хомойуох иһин, 2015 сыл, ыам ыйын 31 күнүгэр күн-дьыл ууларыйыта дьайан, иккистээн инсультаан реанимацияҕа 21 ахсыыс ойоҕо суох сытан, от ыйыгар ойбүгэр кэлэн сиэрэйэннэн Дьокуускайга кэлэрэн, бырастар мэрэнньистэн, ыарыһыттыы баһаарбыт, эмтэҕэ сытан, ыарыыта уларыйа барбытын үөрэҕэ тутуйбакка, кыайан оруһуммэккэ, бу орто дойдуу олоҕуттан бүтэһиккитык барбыта.

Күнүгүн кэнсиһит Хатыыны, Дириҥ, Чурапчы сэлиэнньэтигэр «Улыбка», «Мичил» детсадтарыгар ыанэҥнэнэн, методическай таһаарыылыктык үлэлээбитэ, бөҕүттэҕэ сылдьаллаанна тэнэ сылдьыбыта. Ол эрэрэ, пенсиэҕэ тахсан да барбыт, оҕолоон хаалбатаҕа. Ыалдьыт дьиэрэ Чурапчыттааҕы социальнай үлэһиттэри үлэлээбитэ. Кини үлэтигэр олус аймыллыктык, үгүө суобастаахтык уонна таһаарыылыктык үлэлээбитэ. Дириҥ детсадтар методистыгы сылдьан «Сана үйэ иһитин ытыаҕа – сорукпар» диэн программа суруйан кэлэрэ. Программа ис хоһоонунан үгүс ороспүүбүлүэстээҕи, улуустааҕы тэбиллиэх семинардары сиппиэстэлэстик ыыппыта. Оҕо ытыатын түһүмэх «Сана оско» хаһыаҕа мэлдьи төрөппүтүгэр анаан ыстатыйалары таһаарыы былыыҕа суруйара. Олус үчүгэйдик үрүһүйдүүрэ, үлэһиттэригэр ирдэбиллээх эрэрэ, олус баҕарыыгар. Оҕолорго олус сыстарэ, кыһаллыылаах буолан, хайа оҕо туһу пымыһын, туһу сатарбытын кулгээх уоран-нанго көрөрэ. Ол олоҕун иитэрэ этэ. Сүрүн үлэтин таһынан общественай үлэни ере тутара. Дириҥэ олорон дьаһаар сэбиэтин чилиэнэ буолан туран, ыраас хайысхаҕа үлэни тэрийэрэ. Ол курдук саҥа жилбоспут эгэр ыалларга анаалаах ыраас дьаһалларыгы ыытара, түлэбэнэн үлэҕэ оҕо иитиитин туһунан лекциолары ааҕара. Хас да төгүллэрэ ороһуоннааҕы дьыалалар конференцияларын делегата буола сылдьыбыта. Дириҥэттэри народнай хор тэрийэннэриттэн аҕабыланыыһын иккэн уон сыл ыллаан, элбэх ыраас хоруудаҕа кыттан, дипломант, лауреат уонна народнай аатыгы ыллыга гастролларга сылдьыһан, элбэхтик айаннаан сырыыны биэрбитэ. Дириҥэттэри народнай театрга болдьуһан толкуйуга кыттара.

Тапталлаах иһиэбит сүрэхтэх номоҕор, нарын, хан-харакан тоҥуруччу норбут киэн арыллай характаах. Сырдык көрө мөссүөнэҕэ, муударай кэнэ майгыыра. Ис-иһиттэн ыраас этэ, байлыгар олус барсар гына тиэрэ. Олус үчүгэйдик суруйара, урүһүйдүүрэ, элбэҕи ааҕара, олус грамотнай, барыта-барыбар фантазиялаах этэ. Хаһаайка быһыытынан дьоһай, минньигэс аспат остуолахтаах буолара. Сир аһын хомуйарын олус сөбүлүүрэ. Тэнэһэ табылыы: бултарара-хаптарара, хаһаанара. Оҕуруот аһын олус минньигэстик кэнсиэрбэһиирэ. Хаһаанар аһыгын курдуттуу ыалдьыттарын күндүлүүр буолара. Түргэн туттунуулаах хаһаайка этэ. Сылдьан эрэ бүтэрбитэ, быһаччасбитэ эрэ баар буолара. Дьон кыһалҕатын байгын кыһаҕаһыыларга үрдүктүк тутара, кыаҕыран кимиэнэ сатыыра. Итэҕэстэрэ эбэтэстэс, санаһын араас тумсуулэрэ толору сүрдэх ыһыаһарыыласпык, сатабыллаахтык тиэрдэрэ. Ыһыаххат дьыалатын тиһэҕэр тиэрдэн тэйэр уратыы хаһыастыбаннаа. Дьиэгэн ити-тайа барыта күннүүлэх сибээһэ буолара. От үгэһин олус сөбүлүүрэ, тиһэ да ырааҕа буолуун, биһиэхэ баһыыбайдаһыы тэнэ барсан үлэҕэ үөрэтэрэ. Иһиэбит хас биирдэбитигэр, аймахтарбытыгар уратыы истиэ сыһыаннаах буолара. Сиэнэриин кытта болдьуспаттарын олус сөбүлүүрэ, астыыра, хас биирдэригэр уратыы баһаарыыларын сыһыаннаһара. Сиппиэриттэн наһаа үөрэрэ. Кэлэн эрэ иннэтэ тэйэ дабаһыы ыарахаттык ыарыйар, ыарыһыҥ түбүгүнэ хайаан да кэнсиэбэт этэ. Ол онтулар биһиги туспутугар кыһалҕа сапыыра, биһиэхэ сиппиэбитигэр дьолонон, уорэҕэннэн күнүн биибэккэ ыһарара. Күрүүтүн үчүгэйи эрэ ыарыһыра. Иһиэбит бэрэсэ, тапталлаах көрсэҥ, иһэ, эҕэ быһыытынан олус бэриниилээҕэ. Тулаһыр эйэҥэһэн наар үчүгэйи эрэ инэриирэ дьулуһара, биһиэхэ күүрүк сырдыкаһарэрэ, үтүөрэ үөрэтэрэ-таһайара, субэлиирэ-аманыыра. Аҕыйыппыккэ 40 сыл биэрэ олорон, көрсэҥнии дьон истиэ сыһыаннарыыны, бэйэ-бэйэлэриттэр убаастабыллаһыыны, күүстээх таптаҕаҕарыыны холобур буоллаллара. Кини биллэтэбит, сирэппит олоҕуттан дьолоох аҕа саҥаны биһиэхэ, олоҕо бэлэх буоларга, оруу тумсуулэх, иллэх-эйэлэх буоларга уорэммэппит.

Күнүгүтэн күнүү тапталлаах көрсэҥнэм, иһиэбит; эҕэбит сырдык мөссүөнү өйбүтүгэр-санаабытыгар истиэ, сыһыас таптаһыы оруу сылгаайа сылдьыҥа, үлэҕэ, олоҕо сыһыаҥа, эйэҕэс-истиэ майгыга үйэ-саас тухары сырыыр сирэҥ умулуппат сулус буолан оруу сирэри туруоҥа!

Көрсиҥ, кырдьаттара, күтүөт, сиэнэрэ.

ИДЭТИГЭР ОЛОҔУН ТОЛОРУ АНААБЫТА

Россия Ис дьыала Министиэристиибитин пенсиэнэргэ миилэтэ отставкаҕа майора **Кардашевскай Петр Васильевич** хара санаалаах дьон иитиитэттэн бу орто дойдуттан барбыта нөлөүө үс сыл буолла.

Петр Васильевич ис дьыала үорганнарыгар сулууспалыы 1989 с. алтынньы ыйтан Красноярскай куорат патрульнай-постовой милиэциэнэрыттэн саҕалаабыта уонна дьэ бырабылаан, сокуону кэмүскүүрэ олоҕун анньыртан саҕаланан, 1990 с. Красноярскай куорат Милиэтин орто шкал оскуолыгытар курсаныыны киирбитэ. Юрист идэтин баһылаан, 1992 с. алтынньыттан Таатта улууһун Ис дьыалатын отделыгар ОБХСС болоҥуочуйаһыныын сулууспалыы саҕаламмыта. Талбыт идэтин толору баһылаабыт сотрудник буоларын оссо тэҥэ дьаһаспыта. Холуобунай дьыалаларга бэлэмнээххэ, сыралаһан-сылбаһан биирэ-биирдэ туран түүлэрин-күүстэрэн үлэлиирэ. Бу үлэлэр Петр Васильевич талбыт идэтин таһынан дьаһаспыта, ИДьМ «Бастыҥ следователь» бэлиэнэн наҕараадаламмыта.

Петр Васильевич ис дьыала отделыгар салгыы оперативнай дьүһүрүнэйинэн, ИДьО начальнигын тыыннаах комсомольскэ түһэрэн, ИДьО начальнигын кадры кыпсыы үлэҕэ солбуйааччынан үлэтэбитэ. Ити курдук кини Ис дьыала министиэристиибитин хаһыак бэлиэр сулууспаларыттар бэриниилээх, ирдэбиллээх, үрдүк билиилээх, иитиилэх толору бэлэлэбиэт сотрудник быһыытынан сыаналаммыта.

Петр Васильевич этэр кэлүүлэҕэ холобур оҕотоор дьиэ кэргэн офицер үрдүк аатын сүгэтэ. Кини собулуур иитиэгэр олоҕун толору шаан, ис сүрэхтэттэн кыһаан үлэлэрэ. Салайааччы быһыытынан ирдэбиллээҕэ кимиэхэ да куолаһын үрдэтэн кыыһырбакка, бэйэлээ дьаһайбакка сотрудниктары тус бэйэлэ борохсытыннан, үлэҕэ сыһыаннаан иитиитэ. Ол курдук кини улуу-уоттаан, иитиилэн сотрудниктэн формага киирэн шаммытыгы олоҕоро, ыраах, дьонно эйэҕэс, бырамысыы мүлүүтэлэгэр тиийэ тутуһара уонна шыпаргын сөпкө тутуһара ирдэнэр.

Коллектив, дойду туһугар олус кыһаммыылаах эгэ. Улууска, ороспүүбүлүэскэ кыһыллар ыраах спортсменай, культуурунай тэрээһиннэргэ күүрүүн иннинэ сылдьара, ахсыыбыгы тэрийээччи буолара. Бэйэ да тэрээһин кэннэ суох шастара. Коллектив кэннэ кини уонна үлэһит быһыытынан убаастыыра, элбэх эҕэр ыччакка тус бэйэтэ наставниктаан, ер сылдьан үөрэтэр тиэрдэрэ субэлээн, үөрэҕэ-кэҥиэҥ үлэһит онорообута.

Кини чаҕ олоҕу, сөҕүү эрэ тутара, доруобуйаҥа, ис туругун көрүнэрэ, табыгырыппыны утарара, мас тарыһыыгыттан үлүһүйэн дьаһаллаһара. Улуустааҕы мас тарыһыыттар сүүмэрдэммит хамаанда чилиэнэ буолан иһиллэннэ, ороһуоннга, ороспүүбүлүэскэ сытыһиилээхтик кыттара, кыайыы ороҕэйбут элбэҕэ биллэ. 2013 сылларга ыытыллыбыт "Манчаары оонньуулара" ороспүүбүлүэскэй спартакиадаҕа сүүмэрдэммит хамаанда састаабыгар киирэн, улуууһун чэпчэки комускэрэ бэлэмнээн сылдьан, бу олоххо туораабыта олус хомолтолоох этэ...

Петр Васильевич Ис дьыала үорганнарыгар 21 сыл толору үлэлээн, 2010 с. бөҕүттэҕэ сыһыаланнан барбыта. Биирдэ үлэлээбит дьоҥуттан көрсө түспэр эрэ олус үөрэрэ, үлэһиҥнээбиҥ, коллегаларыт мэлдьи сураһара. Онно кини бирээмэ суох эйэлээһиннэх үлэлэрэ эмиэ грамотскай чуо-хас олоххо баран, бастакы комнэргэ үөрэҕин биэрбитэрэ биллэллэр. Иллэҥэйбиччэ, олоҕун үтүө комнэрин таптаһан дьаһа көрсэҥнэр, оҕолоругар анньыры, дьаһа-уот тутуһар быһаччайынан үөрэҕэ көрсиэрэ.

Инники олоҕор элбэх үтүө быһаччаттаах, бэйэлэ убаастыыр доҕордут Петр Васильевич таптаһан дойдутугар, дьонуун-сэргэтин, дьаһа көрсэҥнэн кытары өссө да ер сылларга олоруоспах олоҕун сиппиэ хара санаалаахтар сиэдэит дьайыыларыттан быһа соҕотоҕутта. Этэр, эрчимнээх, чөлөйөй, бэриниилээх офицер, тапталлаах көрсэҥ, аҕа эмиэ олохтон туораабыта сахалыыга ыарахан. Бүрүйдээхтэр суут-сокуон иннигэр эйэлээтэхтэн, сөптөөх наказаһыалыы ылбыттарын, хайдыыта шаммытыттарын да иһин, доҕордут бу орто дойдуттан тэнэгүбэттэн барбыта олус хомолтолоох...

Күнүгүтүк саньыр доҕордут, коллегабыт Петр Васильевич сырдык мөссүөнүн курдуттуу өйүгүт-санаһыгыт сылдьыахтыт, кини олоҕун холобур онорустуҥут!

Россия ИДьМ Чурапчы улууһугар отделын коллектива.

Кылаабынай редактор – **А.А. ЗАХАРОВ.**
Эйгэттиир сэкиргэлэр, сурук отдела – **А.Н. ЗАХАРОВА.**
Экономика, тыа хаһаайыыстыбатын отдела - **А.М. СЛЕПЦОВ.**
Корреспонденнар – **О.В. ЖИРКОВА, С.А. ЖЕНДРИНСКЭЙ.**
Типаатчы – **Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**
Бэчээттээччилэр – **С.А. ПАВЛОВ, Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.**

Тэрийэн таһаараччылар: СР Правительствата, Чурапчы улууһун "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһук автономнай учреждение. Российскай Федерация Роскомнадзор СР управлениетыгар 2012 с. күлүн тутар 15 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ – **ПИ №14-0238.**

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а". **Телефоннарбыт:** редактор – 41-332, отделлар – 41-265, 41-358. **E-mail:** sanaoloh@mail.ru, **сайт:** sanaoloh.ru

Бэчээккэ сакаас: № 49 (11216) **Кээмэйэ:** 1,5 бэч. лиис **Тираж** 1740. **Хаһыат сыаната:** 10 солк.

Сана олох

Авторлар сурулар аллараа сиэннэ редакция позициятыгар хабыллыбат түбэлэр буолбатах. Сурулар айдаатыллыбат, кэрэ-кэрдии, ыарахан кыһалҕаттаах, ыарыыттан сылдьар дьоҥҥо ыытыллыбыт матырыйаалы бэчээттиибит.

Хаһыат бэчээккэ бэриллэр графига: 16 ч 00 м. **Бэчээккэ бэрилиннэ:** 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционнай-издательскай холбоһукка 13.05.2016 с. офсетка бэчээттэннэ. **Ааадырыһа:** 678670, Чурапчы сэл., Карл Маркс уул., 26 "а" **Индекса:** 54507. Хаһыат кадиалаҕа устэ: оптуорунньукка, чаппиэргэ уонна субуотаҕа тахсар.